

ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Διάλεξη 02:

Έννοια και ταυτοποίηση της ανάπτυξης

18/02/2019

Δημήτρης Καλλιώρας

η-ταχυδρομείο: dkallior@uth.gr

τηλέφωνο: 24210 74484

γραφείο: Γ23

μέρα και ώρες γραφείου: Πέμπτη, 08:00 – 10:00

Οικονομική Μεγέθυνση και Οικονομική Ανάπτυξη

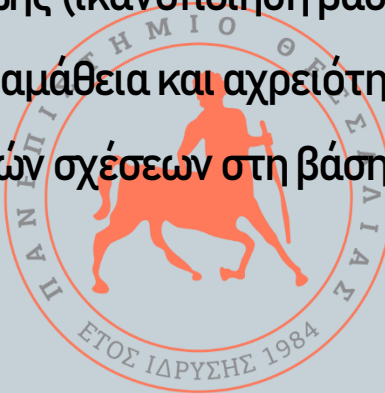
-2-

- Οικονομική μεγέθυνση (economic growth): η θετική μεταβολή του (κατά κεφαλήν) ΑΕΠ.
- Οικονομική ανάπτυξη (economic development): η μόνιμου χαρακτήρα θετική μεταβολή του βιοτικού επιπέδου (συμπεριλαμβάνει μεταβολές στο θεσμικό πλαίσιο, στο πολιτικό πλαίσιο, στην τεχνολογία, στο παραγωγικό πρότυπο, στις αντιλήψεις).
- Η οικονομική ανάπτυξη είναι σύνθετη έννοια, ευρύτερη της οικονομικής μεγέθυνσης. Είναι μια έννοια δυναμική και όχι στατική. Έχει διαφορετικό νόημα ανάλογα με την εποχή, την περιοχή ή τη χώρα, τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν, ακόμη με την αντίληψη του καθενός ξεχωριστά για την κοινωνία και τη θέση του ατόμου σε αυτή.

Θεμελιώδεις Αξίες της Οικονομικής Ανάπτυξης

-3-

- Ο όρος «οικονομική ανάπτυξη» αναφέρεται στη διεύρυνση / διόγκωση των οικονομικών δυνατοτήτων μιας χώρας η οποία προκύπτει ως συνισταμένη της αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και της ανόδου της κοινωνικής ευημερίας.
- Οι βασικές αξίες που αποτελούν τον πυρήνα της ανάπτυξης είναι:
 - ⇒ η διασφάλιση της ανθρώπινης ζωής (ικανοποίηση βασικών αναγκών).
 - ⇒ η ελευθερία (απελευθέρωση από αμάθεια και αχρειότητα).
 - ⇒ η αυτοπεποίθηση (σύναψη διεθνών σχέσεων στη βάση της ισοτιμίας).

Παράμετροι της Οικονομικής Ανάπτυξης

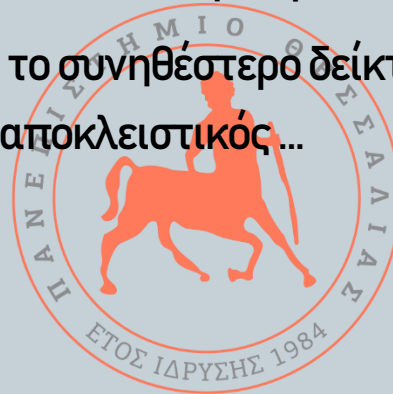
-4-

- Ο όρος «οικονομική ανάπτυξη» διαπνέεται από τις ακόλουθες παραμέτρους:
- ➔ Η ανάπτυξη πρέπει να είναι ολοκληρωμένη: πρόκειται για μια διαδικασία στην οποία εμπλέκεται πληθώρα (οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών) παραγόντων οι οποίοι επικαλύπτονται και αλληλεπιδρούν.
- ➔ Η ανάπτυξη πρέπει να είναι ενδογενής: κάθε χώρα χαράσσει την αναπτυξιακή της πορεία με βάση τις αξίες της και τις επιδιώξεις της.
- ➔ Η ανάπτυξη πρέπει να είναι παγκόσμια: οι στόχοι της (στο πλαίσιο μιας χώρας) καθορίζονται με βάση τα παγκόσμια προβλήματα.

Το (Κατά Κεφαλήν) ΑΕΠ ως Δείκτης Αποτίμησης της Οικονομικής Ανάπτυξης

-5-

- ΑΕΠ (GDP) είναι η ακαθάριστη αξία του προϊόντος που παράγεται από συντελεστές της παραγωγής που βρίσκονται μέσα στη χώρα (ανεξαρτήτως αν οι συντελεστές της παραγωγής ανήκουν σε μόνιμους ή μη μόνιμους κατοίκους της χώρας).
- Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (per capita GDP) είναι το ποσό του ΑΕΠ το οποίο, κατά μέσο όρο, αντιστοιχεί σε κάθε επιμέρους άτομο του συνολικού πληθυσμού.
- Το (κατά κεφαλήν) ΑΕΠ αποτελεί το συνηθέστερο δείκτη μέτρησης της ανάπτυξης μιας οικονομίας. Δεν είναι όμως και ο αποκλειστικός...

Η Αναγκαιότητα για την Αποδοχή Σύνθετων Δεικτών Αποτίμησης της Οικονομικής Ανάπτυξης

-6-

- Η αποκλειστική χρήση του (κατά κεφαλήν) ΑΕΠ στην κατεύθυνση της αποτίμησης της οικονομικής ανάπτυξης έχει προκαλέσει αμφισβητήσεις και έχει αναδείξει την ανάγκη για την κατασκευή σύνθετων δεικτών.
- Οι σύνθετοι δείκτες (composite indicators) θεωρούνται εργαλεία για την ανάλυση πολυδιάστατων φαινομένων όπως η οικονομική ανάπτυξη.
- Ωστόσο, μέχρι στιγμής δεν υπάρχει κάποιο ομόθυμα αποδεκτό σύνθετο δείκτη:
 - ⇒ Ποιοι είναι οι παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης;
 - ⇒ Ποια είναι η σχετική σημασία του καθενός;

Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των Σύνθετων Δεικτών

-7-

- Οι σύνθετοι δείκτες:
 - ⇒ είναι σε θέση να αντιπροσωπεύσουν (να αποτιμήσουν) πολυδιάστατα φαινόμενα.
 - ⇒ είναι ευκολότερα ερμηνεύσιμοι (καθώς παρέχουν γενικές τάσεις).
 - ⇒ είναι περισσότερο ενδιαφέροντες (καθώς «συμπυκνώνουν» την πληροφορία).
- Οι σύνθετοι δείκτες:
 - ⇒ ενδεχομένως να «στέλνουν» παραπλανητικά μηνύματα (και να οδηγούν στην εξαγωγή υπεραπλουστευμένων συμπερασμάτων).
 - ⇒ εμπεριέχουν υποκειμενικότητα σε μεγάλο βαθμό (στάθμιση).
 - ⇒ είναι περισσότερο δύσκολο να υπολογιστούν (απαιτούν πληθώρα δεδομένων).

Χαρακτηριστικά της Οικονομικής Ανάπτυξης

-8-

- Γενικά «αναπτυγμένες» θεωρούνται οι χώρες οι οποίες:
 - ⇒ επιτυγχάνουν υψηλό (κατά κεφαλήν) ΑΕΠ.
 - ⇒ είναι, σε μεγάλο βαθμό, βιομηχανοποιημένες, τεχνολογικά σύγχρονες και με υψηλή παραγωγικότητα.
 - ⇒ είναι, σε μεγάλο βαθμό, τριτογεντοποιημένες.
 - ⇒ εμφανίζουν υψηλά ποσοστά αστικοποίησης.
 - ⇒ παρουσιάζουν σχετική ισοκατανομή του εισοδήματός τους.
 - ⇒ παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, υγείας και, γενικά, επιπέδου ζωής.
 - ⇒ εμφανίζουν χαμηλό ποσοστό πληθυσμού το οποίο διαβιεί κάτω από το όριο της φτώχειας.

Αναπτυξιακοί Προβληματισμοί

-9-

- Αναπτυξιακοί προβληματισμοί:
- ➔ Η αύξηση του ΑΕΠ πρέπει να συνοδεύεται από κοινωνική ισότητα; Αν ναι, με ποιο τρόπο;
- ➔ Σε ποιους τομείς και με ποιον τρόπο πρέπει να παρεμβαίνει ο δημόσιος τομέας στην οικονομική δραστηριότητα;
- ➔ Είναι εφικτό η απόλυτη φτώχεια να καταπολεμηθεί με αναδιανεμητική πολιτική;
- ➔ Η ανοιχτή ή η κλειστή οικονομία αποτελεί το ευνοϊκότερο πλαίσιο για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης;
- ➔ Ποιο είναι το κόστος ευκαιρίας της οικονομικής ανάπτυξης σε μακροοικονομικούς και σε περιβαλλοντικούς όρους;

Παράρτημα 1: Κατασκευή Σύνθετου Δείκτη (Ενδεικτικό Παράδειγμα)

Κατασκευή ενός Σύνθετου Δείκτη: Ενδεικτικό Παράδειγμα (I)

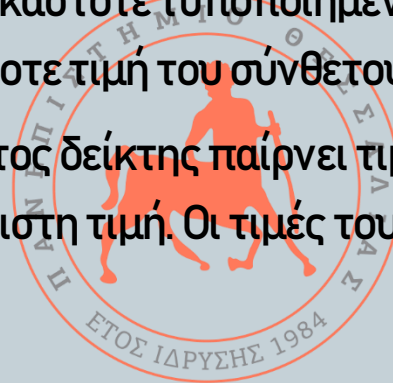
-11-

- Επιλέγουμε τις επιμέρους μεταβλητές. ΠΡΟΣΟΧΗ: Όλες οι μεταβλητές πρέπει να έχουν την ίδια χροιά (π.χ. οι μεγαλύτερες τιμές να καταδεικνύουν θετικότερες καταστάσεις). Σε περίπτωση που κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, απαιτείται η «αντιστροφή» των τιμών των μεταβλητών με αντίστροφη χροιά.
- Οι επιμέρους μεταβλητές είναι εκπεφρασμένες σε διαφορετικές μονάδες μέτρησης γεγονός το οποίο καθιστά αδύνατη κάθε μαθηματική πράξη.
- Βρίσκουμε την ελάχιστη και τη μέγιστη τιμή της κάθε επιμέρους μεταβλητής.
- Τυποποιούμε τις τιμές της κάθε επιμέρους μεταβλητής:
- ⇒ $SX_i = (X_i - X_{min}) / (X_{max} - X_{min})$, όπου X είναι η επιμέρους μεταβλητή, X_i είναι η εκάστοτε τιμή, X_{max} είναι η μέγιστη τιμή, X_{min} είναι η ελάχιστη τιμή και SX_i είναι η εκάστοτε τυποποιημένη τιμή.

Κατασκευή ενός Σύνθετου Δείκτη: Ενδεικτικό Παράδειγμα (II)

-12-

- Ο σύνθετος δείκτης προκύπτει ως το άθροισμα των εκάστοτε τυποποιημένων τιμών:
 - ⇒ $C_i = \sum SX_i$, όπου SX_i είναι η εκάστοτε τυποποιημένη τιμή και C_i είναι η εκάστοτε τιμή του σύνθετου δείκτη.
- Προαιρετικά, μπορούμε να διαιρέσουμε με τον αριθμό των επιμέρους μεταβλητών:
 - ⇒ $C_i = (\sum SX_i) / N$, όπου SX_i είναι η εκάστοτε τυποποιημένη τιμή, N είναι ο αριθμός των επιμέρους μεταβλητών και C_i είναι η εκάστοτε τιμή του σύνθετου δείκτη.
- Σε αυτή την περίπτωση, ο σύνθετος δείκτης παίρνει τιμές στο διάστημα $[0, 1]$. Το 0 είναι η ελάχιστη τιμή και το 1 είναι η μέγιστη τιμή. Οι τιμές του σύνθετου δείκτη δεν εκφράζονται σε κάποια μονάδα μέτρησης.

Κατασκευή ενός Σύνθετου Δείκτη: Ενδεικτικό Παράδειγμα (III)

-13-

	X ₁	X ₂	X ₃	SX ₁	SX ₂	SX ₃	CI
C ₁	5	0,5	32	0,60	0,67	0,46	0,58
C ₂	7	0,7	24	1,00	1,00	0,13	0,71
C ₃	2	0,2	45	0,00	0,17	1,00	0,39
C ₄	3	0,1	21	0,20	0,00	0,00	0,07
C ₅	6	0,2	41	0,80	0,17	0,83	0,60
MIN	2	0,1	21				
MAX	7	0,7	45				

Κατασκευή ενός Σύνθετου Δείκτη: Ενδεικτικό Παράδειγμα (IV)

-14-

- Είναι δυνατή η απόδοση βαρών στις εκάστοτε τυποποιημένες τιμές:
- ➔ $Cl_i - W = \sum (W_i SX_i)$, όπου SX_i είναι η εκάστοτε τυποποιημένη τιμή , W_i είναι το βάρος της εκάστοτε τυποποιημένης τιμής και $Cl_i - W$ είναι η εκάστοτε τιμή του σύνθετου δείκτη.
- ΠΡΟΣΟΧΗ: Το άθροισμα των βαρών πρέπει να ισούται με τη μονάδα.
- ΠΡΟΣΟΧΗ: Τα βάρη των μεταβλητών πρέπει, διαστρωματικά, να παραμένουν αμετάβλητα.

Κατασκευή ενός Σύνθετου Δείκτη: Ενδεικτικό Παράδειγμα (V)

-15-

	X ₁	X ₂	X ₃	SX ₁	SX ₂	SX ₃	WSX ₁	WSX ₂	WSX ₃	CI
C ₁	5	0,5	32	0,60	0,67	0,46	0,2	0,3	0,5	0,18
C ₂	7	0,7	24	1,00	1,00	0,13	0,2	0,3	0,5	0,19
C ₃	2	0,2	45	0,00	0,17	1,00	0,2	0,3	0,5	0,18
C ₄	3	0,1	21	0,20	0,00	0,00	0,2	0,3	0,5	0,01
C ₅	6	0,2	41	0,80	0,17	0,83	0,2	0,3	0,5	0,21
MIN	2	0,1	21							
MAX	7	0,7	45							

Παράρτημα 2: Δείκτες ΟΗΕ

Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (I)

-17-

- Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ) (Human Development Index - HDI) του ΟΗΕ αποτελεί μέτρο σύγκρισης (σύνθετος δείκτης) του προσδόκιμου ηλικίας, της εκπαίδευσης και του βιοτικού επιπέδου.
- Ο ΔΑΑ λαμβάνει τιμές στο διάστημα $[0, \infty]$. Μεγαλύτερες τιμές του ΔΑΑ υποδηλώνουν μεγαλύτερη ανάπτυξη. Βάσει του ΔΑΑ, κάθε χώρα χαρακτηρίζεται ως «αναπτυγμένη» (very high human development) ή «αναπτυσσόμενη» (high / medium / low human development).

Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (II)

-18-

$$HDI = \sqrt[3]{LEI * EI * II}$$

$$\text{Dimension index} = \frac{\text{actual value} - \text{minimum value}}{\text{maximum value} - \text{minimum value}}$$

Dimension	Observed maximum	Minimum
Life expectancy	83.2 (Japan, 2010)	20.0
Mean years of schooling	13.2 (United States, 2000)	0
Expected years of schooling	20.6 (Australia, 2002)	0
Combined education index	0.951 (New Zealand, 2010)	0
Per capita income (PPP \$)	108,211 (United Arab Emirates, 1980)	163 (Zimbabwe, 2008)

HDI = Human Development Index

LEI = Life Expectancy Index

LE = Life Expectancy

EI = Education Index

MYSI = Mean Years of Schooling Index

MYS = Mean Years of Schooling

EYSI = Expected Years of Schooling Index

EYS = Expected Years of Schooling

II = Income Index

GNIpc = Gross National Income per capita (at PPPs)

Προσαρμοσμένος, βάσει των Ανισοτήτων, Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης

-19-

- Ο ΔΑΑ αντιπροσωπεύει τον εθνικό μέσο της ανθρώπινης ανάπτυξης δίχως να παρέχει πληροφόρηση για το επίπεδο των ενδοκρατικών ανισοτήτων (π.χ. είναι δυνατό δύο κράτη να εμφανίζουν την ίδια τιμή στο ΔΑΑ έχοντας, ωστόσο, διαφορετικό επίπεδο ανισοτήτων στο εσωτερικό τους). Ο προσαρμοσμένος, βάσει των ανισοτήτων, ΔΑΑ (ΠΔΑΑ) (inequality - adjusted HDI - IHDI) λαμβάνει υπόψη το επίπεδο των ενδοκρατικών ανισοτήτων (σε κάθε συνιστώσα του ΔΑΑ) αφαιρώντας το από την τιμή του ΔΑΑ. Συνεπώς, η διαφορά μεταξύ ΔΑΑ και ΠΔΑΑ, αντανακλά το επίπεδο των ανισοτήτων των χωρών στο εσωτερικό τους.

Δείκτης Φυλετικής Ανισότητας

-20-

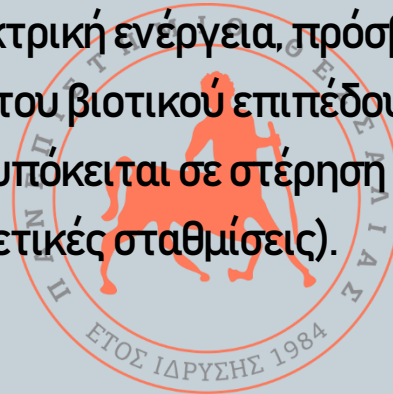
- Ο Δείκτης Φυλετικής Ανισότητας (ΔΦΑ) (Gender Inequality Index – GII) του ΟΗΕ αποτιμά τις φυλετικές (σεξιστικές) – μεταξύ ανδρών και γυναικών – ανισότητες, σε όρους μητρικής θνησιμότητας και εφηβικής γονιμότητας (αντιπροσωπεύσεις της αναπαραγωγικής υγείας), σε όρους κοινοβουλευτικής αντιπροσώπευσης και εκπαιδευτικής (τουλάχιστον δευτεροβάθμιας) επίτευξης (αντιπροσωπεύσεις της ενδυνάμωσης) και σε όρους συμμετοχής του εργατικού δυναμικού (αντιπροσώπευση της αγοράς εργασίας).

Δείκτης Πολυδιάστατης Φτώχειας

-21-

- Ο Δείκτης Πολυδιάστατης Φτώχειας (ΔΠΦ) (Multidimensional Poverty Index – MPI) του ΟΗΕ αποτιμά τη στέρηση στην οποία υπόκειται μέρος του πληθυσμού, σε όρους διατροφής και παιδικής θνησιμότητας (αντιπροσωπεύσεις της υγείας), σε όρους χρόνων σχολικής εκπαίδευσης και εγγεγραμμένων παιδιών (αντιπροσωπεύσεις της εκπαίδευσης), και σε όρους πρόσβασης σε καύσιμη ύλη για μαγειρική χρήση, πρόσβασης σε τουαλέτα, πρόσβασης σε πόσιμο νερό, πρόσβασης σε ηλεκτρική ενέργεια, πρόσβασης σε στέγαση και ακίνητης περιουσίας (αντιπροσωπεύσεις του βιοτικού επιπέδου). Ένα άτομο θεωρείται ότι υποφέρει από πολυδιάστατη φτώχεια εφόσον υπόκειται σε στέρηση στο τουλάχιστον 30% των επιμέρους δεικτών (οι οποίοι έχουν διαφορετικές σταθμίσεις).

Η παρουσίαση συμπληρώνει και δεν υποκαθιστά τα προτεινόμενα συγγράμματα.

